

Albrecht Dürer élete és művészete

EMLÉKEZÉS HALÁLÁNAK 480. ÉVFORDULÓJÁRA
GYULA ÉS NÜRNBERG DÜRER-KÖTETE

Gécs Béla

Albrecht Dürer, a legnagyobb német festő, fa- és rézmetsző 1528. április 6-án – négyszáznyolcvan éve fejezte be földi életét Nürnbergben.

Dürer maga írja Családi Krónikájában (1524) magyarországi származását. Apja Magyarországon „geboren in Königreich zu Hungern”, a Jula, Gyula melletti Eyas (Ajtós) községben született. A Dürer (Türer) családi név is a községnévnek német fordítása.

Idősebb Albrecht Dürer ötvöslegényként, 28 éves korában bejárta Németalföldet, hosszú időt töltött a nagy mestereknél, majd Nürnbergben telepedett le. 1867-ben megnősült, és a házasságból 18 gyermekük született. Albrecht Dürer 1471. május 21-én hatodik gyermekként látta meg a napvilágot.

Az ifjú Albrecht így emlékezik gyerekkorára: „...Bennem különösen kedve tellett atyámnak, mert látta, hogy serény vagyok a tanulásban. Engem iskolába járatott, és amikor megtanultam írni, olvasni, kivett az iskolából és az ötvösmesterségbe fogott. Már egészen takarosán bántam a vésővel, csakhogy jobban vonzott a festés, mint az aranyművesség...”

Atyja 15 éves korában Michel Wogelmulth festő híres műhelyébe adta tanulásra. Mesterét már négyévi tanulmány után túlszárnyalta.

Életének, mint ahogy írja saját művészi hitvallásában, csak

Rekonstruált Dürer-ház

egy célja lehet, az élők képmásának megörökítése és Krisztus életének formába öntése. Dürer művészete lassan indult, sok keresés, kortársainak, tanítómesterének hatása nyomot hagyott korai művészetén.

A festői inasévek után, 1490–1497 között tanulmányutat tett, Kollmar, Basel, Velence intézeteiben dolgozott. Baselban Schongauer művészetét tanulmányozta, s neves könyvkiadók bízták meg fametszetes illusztrációk készítésével.

A fametszetet művészi és technikai fejlettségének legmagasabb fokára emelte.

Első önálló fametszetei (1497-ből Szent János jelenései, 16 lapból álló fametszetsorozat) utolérhetetlen fantáziával, rendkívüli szorgalommal, természettanulmányal készített igazi, komoly,

művészi munkák voltak. Dürer mint festő és rézmetsző is első helyen áll, de igazán ismert és népszerű fametszeteivel lett, melyek mindenhol elterjedtek. Fametszeteiben minden problémát földolgozott, ami a népet akkor érdekelte, és így különösen – mint hitbuzgó ember is – nagy előszeretettel a vallásos tárgyú témákat (Mária-képek, apokalipszis, halál, misztikus témák). Vésője alól egymás után kerülnek ki a legszebb vallásos tárgyú metszetek.

Fametszeteit a technikai tökéletesség mellett a kifejezés mélysége, eszmei tartalma, a részletek teljes és gondos kidolgozása jellemzi.

Tanulmányútjának befejezése után atyjának alkujá alapján nőül vette Hans Frey lányát, Ágnest. S ezzel elkezdődött Dürer

Dürer sajtója

rer életének kálváriája. A szerencsétlen házasság végigvonul egész művészetén.

1506-ban Velencébe ment tanulmányútra. Az egyéves időszak Dürer festői korszakát tükrözi.

1510 után nagyot fordult művészetének kereké. Egymás után kerülnek ki keze alól világhírű metszetsorozatai.

Dürer-émlékek Gyulán, Nürnbergben

Második velencei tartózkodása (1505) alatt az ottani mesterek mély és erőteljes színezéssel festett képei hatottak rá. Ez időtől fogva alakjai teltebbek, plasztikusabbak, a csoportok egyöntetűek, a ruhák ráncai impozánsabbak.

Nürnbergbe való visszatérése után, sok apró fametszet mellett, különösen három fametszetsorozatot készített, melyek Dürer gazdag fantáziájáról tanúskodnak, és legjobbakkal összeművei között. Ezek között a kis Passio mély átérzéssel készített fametszetsorozat 37 lapból áll, és 1510-ben jelent meg. A nagy

Rotterdami Erasmus

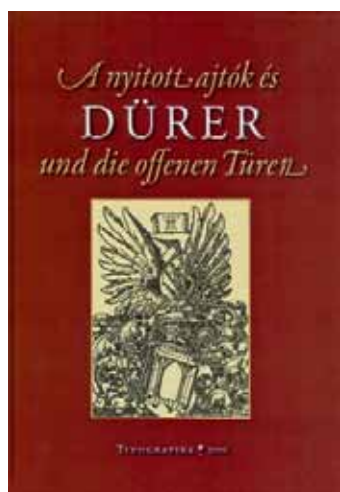
Passio 12, Mária élete 20 lapból áll. Ez időből való még a Szentháromság (1511), a Szent Gregor miséje és a Szent Kristóf.

1512-től fogva alig festett, egész idejét a réz- és fametszésnek szentelte. Miksa császárt és házáat dicsőítő művek hosszú sorozatának nagy fantáziát kívánó részeit ő készítette. Az első ilyen mű könyv a császári család története – számtalan kisebb-nagyobb fametszettel díszítve –, 1514-ben jelent meg. 1515-ben készült Pösch Hieronymus segédkezésével a 96 fadúcból álló 330×280 cm méretű, a császár tetteit dicsőítő fametszetű diadalkapu, történelmi jelenetekkel, arcképekkel, gazdag

allegóriákkal, ornamensekkel díszítve. Segítőársai voltak ennél a munkánál még tanítványai: öccse János és Springnikel János.

1520-ban hosszabb körútra indult. Meglátogatta a nagyobb német és holland városokat. Igazi diadalút, mindenütt fényes ünnepeltetésben részesült, mint korának legnagyobb festője és grafikusa. Antwerpen városi tanácsa házat, teljes ellátást, évi 300 tallér tiszteletdíjat és az összes városi rendelkezéseket ígérte neki, rendes fizetéssel, Antwerpenben való letelepedése esetén.

Hiába volt a fényes ajánlat, 1522-ben már Nürnbergben dolgozik, fáradhatatlan buzga-

Dürer-könyv

Önarckép

lommal, Miksa császár részére egy 50×230 cm méretű metszetén, tanítványaival.

Albrecht Dürer rendkívüli módon vonzódott a kor nagy újdonságához, a könyvnyomtatáshoz. Ehhez a keresztapa, Anton Koberger nürnbergi jó hírű nyomdája adott lehetőséget. Munkásságának nagy része sokszorosított grafika. Híres sorozatait, az Apokalipszist, a Mária életét és a Passiókat könyvszerűen is árusította, még németalföldi útján is kereskedett velük.

1520-ban feleségével indult németalföldi útjára, ahová a táj szépsége és a terület művészi kultúrája vonzotta. Részt vett

Aachenben V. Károly császár koronázásán.

Albrecht Dürer grafikus tevékenysége mellett intenzív irodalmi tevékenysége is jelentős. Fantáziája páratlan, sokoldalúsága egyedülálló, nemcsak elsőrangú festő, réz- és fametsző, hanem szobrász, építész és író, várépítő tervei pedig még sokáig mintául szolgálnak.

Önéletrajzi és családtörténeti természetű írásokat, útinaplókat vetett papírra. Jelentősek elméleti munkái a festészetről, tankönyvekről, a mérésről és a várépítésről.

Változatos, örökösen alkotó nyolc éve új műremekeket ol-

vasztott ki lelkének kohójából. Halála hirtelen következett be. Hatalmas szelleme évszázadokon keresztül világítani fog a művészetet szeretők lelkében.

Mindig nagy érdeklődés mutatkozott Dürer személye iránt.

Szelíd, kedves, becsületes, hűséges, megbízható – ilyen jelzők rögzültek a halálát követő évtizedekben. Múlnak az évszázadok, évfordulók, mindig nagy ünnepekkel emlékezve Dürer művészetére.

1828-ban, Nürnbergben, a művész születésének 300. évfordulóján, Christian Rauch emlékművén ércbe öntve ábrázolja Dürert. Az arc csigavonalak, örvénylő hajtincsek mögött látható, az öltözék színházi jelmez, a tartás tekintélyt, méltóságot tükröz.

Dürer művészete századokon át nyomot hagyott a német grafikában.

1808-ban a litográfia feltalálója, Alois Senefelder kiadja az imakönyv számára készült rajzokat.

Művészete mutatja legszembeütőbb módon a késő gótikából a reneszánszba való átmenetet. Művészetét festmények, rajzok, fa- és rézmetszetek tették örökbecsűvé.

Dürer halálának 400. évfordulóján (1928) a magyarországi emlékünnepekre érkezett Hermann Lappe, Nürnberg főpolgármestere. Tiszteletét tette Gyula városában, id. Albrecht Dürer szülőföldjén.

A főpolgármester, Nürnberg városa nevében, a nagy művész tiszteletére Dürer-emléktáblát avatott, és utcát nevezett el a festőről és Nürnbergről.

Gyula városa díszpolgári címmel tüntette ki Hermann Lappe főpolgármestert. A kitüntetett viszonzásképpen hazatérte után

Négy lovas metszet az Apokalipszisből

Nürnbergben utcát nevezett el Gyuláról.

Ez időtől jegyzik a két város – Gyula és Nürnberg – kapcsolatát, melyet Albrecht Dürer művészetének emléke és kölcsönös tisztelete köt össze.

A kapcsolat új fejezete vette kezdetét Dürer halálának 480. és a nürnbergi főpolgármester gyulai látogatásának 80. évfordulója közeledtével.

Gyula Város Önkormányzata, a Gyulai Dürer Társaság és a Nürnbergi Magyar Kultúregyesület közös összefogással indította el a Dürer-könyv magyar-német nyelvű kiadásának szerkesztését.

Előbb Nürnbergben, majd 2008. április 12-én Gyulán, a városháza dísztermében került sor az ünnepélyes könyvbemutatóra, mely eseményen dr. Perjési Klára polgármester köszöntötte a nagyszámban megjelenteket. Külön köszöntötte Nürnberg város küldöttségét, Hans Peter Schiff urat, Németország nagykövetét, továbbá Ireny Comaroschi asszonyt, Románia nagykövetét és Habsburg Györgyöt, a Magyar Köztársaság rendkívüli és meghatalmazott nagykövetét, a Magyar Vöröskereszt elnökét.

Dr. Erdész Ádám levéltár-igazgató, a kiadvány szerkesztője

Dürer sírja a nürnbergi temetőben

mutatta be A nyitott ajtók és Dürer und die offenen Türen című könyvet.

A kötethez dr. Perjési Klára, Gyula város polgármestere és dr. Ulrich Maly, Nürnberg város főpolgármestere írtak előszót.

A könyvben több szerző től-lából történelmi fejezetek mutatják be Gyula és Nürnberg városok múltját, jelenét és a Dürer családot, sok szép képpel ékesítve. Niedzielsky Katalin írsaiból riportok olvashatók a Dürer nyomdokain alkotó mai gyulai és nürnbergi művészekről és egy gyulai gazdálkodóról.

Az igazán értékes, dicséretre méltó, szép kötetbe beleillett volna egy Albrecht Dürer életét, művészetét összefoglaló, tömörített írás is.

A kötet a békéscsabai Typografika Kft. gondozásában jelent meg. A kétnyelvű tükörfordításban, szép tipográfiával és képekkel tervezett könyv Barabás Ferenc grafikusművész munkáját dicséri.

Az ünnepi megemlékezéshez méltó az albumszerű kötet nyomdai kivitele. A gyulai Dürer Nyomda Kft. szakmai hírnevéhez illő színvonalon oldotta meg feladatát.

Gyula és Nürnberg városok nemes tettekéssége e kötettel új színfolttal ékesíti a százados múltú, örökös életű Dürer-kultuszt.